



Nro 20.

A' FELS. R. TSASZÁRNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Septembernek 5-dik napján 1794.
esztendőben.*

Hadi Történetek.

A közelebb múlt Szerdán költ *Bótsi* Diárium által következő hadi történeteket tette a' Fels. Cs. K. udvari hadi Cancellária közönségessé *Albert* Saxóniai hertzeg jelentéséből. Aug. 20-dik napján reggeli 7 órakor a' *Rheingenheim*ből ki lopódott Frantziák olly hirtelen rajtok hajtottak külső tábori őrállóinkra, hogy a' melly szempillantásban az all-tiszt őrálló helyére érkeztek, ugyan abban a' szempillantásban jelentek meg a' fő tiszt őrálló helyén is, 's mind keittől vissza nyomták. Mintegy 300 lovasok vágattak

a' mezőségen állott őrállóinkra, és mintegy 200-an akarták oldalaslag és hátul őket megkerülni, 's csak kevésben múlt, hogy a' mezőségen legelt marháknak ide 'stova való futkosások miatt hatalmat nem vettek az Oláh véghelyi regementből való külső őrállókon. — Látván ezeknek veszedelmében való forgásokat a' *Wurmser* szabad huszár seregéből való kapitány *Goreczky*, tulajdon escadronnyával rajtok ment a' Frantziákon, visszafizazta őket, és a' szorongattatások közül ki menekedett Oláhokkal egyetemben határt szabott az ellenség előre való nyomulásának.

Hasonló módon bánt a' fent nevezett *Wurmser* szabad huszár regementebeli kapitány *Eckard* a' *Mundenheimi* Ország úttya felé tartott Frantziákkal. Ő is maga mellé vévén a' nevezett huszár regementből egynéhány tsuportot, ki küldötte *Gr. Klebersberg* kapitányt gyalogainknak segítségére, felolítottotta, 's a' töltések háta megé állította a' sietséggel oda futott Székely stutzosokat, jól intézett tüzők által visszafizazta nyomta az ellenséget, és hogyha a' le szállott sűrű köd akadályára nem lett volna, tovább is üzta, kergette, és vágta volna őket. Eggy fő tiszta, és 5 ló maradt a' Frantziáktól a' tsata piatzon; vezérek a' kapott sebben más nap *Rheingenheimban* kibújdosott e' világból, és a' mint a' kémek hirül vitték, többen is követték őket azok közül, a' kik ezen tsatában sebet kaptanak. — Részünkről 2 ember tévelyedett el, *Kadobiczky* fő hadnagy, 1 közember és három ló sebesítettek meg a' *Wurmser* szabad huszárjai között. — Valamint ezek, úgy a' Székely stutzosok és Oláh gyalog katonák is vitézi módon viselték magokat.

Karaiczay Cs. K. és *Wolfradt* Prussziai Generálisok azt a' jelentést tették, Prusszus Generál Lajtinánt *Hohenlohe* örökös hertzegnek, hogy Aug. 21 dik napján, idején reggel, eggy 200 lovasból álló Frantzia olztály nyomult *Epsteintől Frankenthalig* előre, de mind a' Cs. K. és Prusz-

szus külső őrállók, mind B. *Hutten* Vécsei regementéből való kapitány, és *Wolfradt* regementéből való *Belling* hadnagy ellenek álván, 's darab ideig puskázzván velek, által üzték őket az *Epsteini* hidon. Itten is sokan sebet kaptak közülök; ellenben részünkről, egy Vécsei regből való huszár 's egy ló sebesitetett meg, a' Pruszusok részéről pedig egy ló lövetett agyon, egy huszár és egy ló kapott sebet.

Furoni fő kvártélyából azt írja *Koburg* herczeg, hogy *Aug.* 22 dikén, mintegy 4000 gyalogokból, és 3000 lovasokból álló két Fr. colonné, indúlt ki *Tongerből* egynéhány ágyúval és haubitzával *Herderen* és *Rymps* felé, 's mingyárt két oldalról is keményen tüzeltek tábori külső vigyázatainkra, mellyek a' leg szebb rendel vissza vonták magokat *Lafeldtig*. — Az ellenség *Herderen* előtt láttatott hadi rendbe állani; hanem észre vévén lovasainknak, és egynéhány osztály gyalogjainknak két ágyúval oldalaslag feléjük való marsirozását, vissza mentek oda, a' honnan jöttek. — *Kray* Generál ki menvén recognoscirósokra, úgy tapasztalta, hogy *Falle* és *Meer* nevű helységeket, és a' hátról lévő tetöket olly fel tétellel foglalták el, hogy előre nyomúlt seregeinket törbe ejthessék. Ahozképest tanátsosabbnak itilte őket magános flankirozók által nyúghatatlankodtatni, mint magát, és seregeit kotzkára tenni; mellyet amazok is észre vévén, oda hagyták a' nevezett falukat, 's vissza tértek *Tongerni* táborokba.

A' *Maas* vize mellett *Aug.* 19 dikén történt tsatában, részünkről 20 ember, 17 ló esett el; 3 fő tizt, egy all tizt, 34 köz ember, 's 36 ló kapott sebet; és egy köz ember, 's 3 ló tévelyedett el. A' sebbe estek között vóltak *Mokry* *Blankenstein* huszár regementéből való fő hadnagy, és *Hackhofer*, 's *Lercher* all-hadnagyok a' Tyrolisi stutzos seregtől.

A' jelenvaló hadi Környüállásokról.

A' *Maas* és *Mosel* vizei mellett táborozó Cs. K. ármádiáknál szüntelen való mozgások tapasztaltatnak, minekutánna ki tanúztatott vólua, hogy a' Frantziák egész erejeket *Luxenburg* ellen akarják vinni, eggy olly vár ellen, mellyet a' múlt században Fr. Országának heves, és világi ditsőségre való vágyakodásában telhetetlen, 's ez okból másokkal szüntelen hadakozó királya XIV *Lajos* 140 ezer emberrel esztendeig tartott kemény ostroma után sem hódithatott meg. Számos hadi seregek indúltanak immár a' fő ármádiától *Luxenburg* felé. Az oda menő proviántos társzekereknek holtsza vége nints. *Aug.* 22-dikén 400 lisztel terhelt szekerek mentek ki *Kolóniából*, 's egyenesen a' fent nevezett város felé vették úttyokat.

A' *Maas* vidékéről illyetén értelmű levél érkezett hozzánk: Sok truppok mennek innen *Luxenburgba*, melly ellen keményen közzörülik a' Frantziák fogaikat. Tegnap, t. i. *Aug.* 21 dikén 300 Britanniai Uhlánusok mentek ezen keresztül, ma több lovasság is váratig ide. Mivel ezen seregeknek *Luxenburgba* lett menetelek miatt nagyon meg erőtelenítettett a' *Latour* Generál corporusa, a' *Carthausnál*, (*Lüttichen* innen) lévő sántzok újabb sántzokkal öregbitetnek, ne hogy által jövén a' *Maas* vizén a' Frantziák, ezt a' halznos tábor helyet is el foglalják.

Eggy *Lüttichből* ki szökött ember itten azt beszélte, hogy az oda való lakosok is rájok úntak már a' Frantziákra. — Egynéhány kereskedők a' *Maximum*, az az, a' portékáknak szabott árra ellen szegezvén magokat, nem akarták a' Fr. assignatákat, az az, papiros pénzt el venni, melly engedetlenségeként minden törvénybe való idéztetés nélkül meg fogattak, 's agyon lövették a' *Roncour* nevű sikon, azon, a' hol azok szoktak e' világból ki végeztetni, a' kik érdemtelenekeknek ítültetnek a' szent gvillotine óltárára.

Frigyos Belgyiom.

Brédába két ágyúkkal meg terhelt hajó érkezett *Aug.* 16 dik napján, és még két hajó váratik tábori munitióval. Az oda való erősség naponként mind jobban jobban erősítetik, úgy hogy nem könnyen fog ahoz az ellenség férkezni. — Tábori eleség is nagy bővséggel vitetik oda. A' Hollándiai, Angliai, és Anglus zsóldba vétetett, és a' *Bréda* környéken fekvő hadi seregeknek tápláltatások miatt, mindennemű eleségnek nagyon öregbült az árja. Még most is előbbeni helyeiken táboroznak az égyyesült seregek, 's *Haage* nevű falutól fogva *Osterhoutig* nyúl ki cordonjok. A' Frantzia ármádiának fekvéséről, mozgulásairól, és erejéről semmi bizonyost nem lehet hallani, gyakorta mutattyák magokat a' Fr. portások *Brédától* 2 's 3 órányira, és gyakran öszve puskáznak a' Hollandus és Anglus katonákkal.

Hágából írják, hogy néhai XVI *Lajos* Frantzia királynak ifjabb testvére az *Artésioi* Gróf, öregbik fiával, az *Angoulemi* hertzeggel *August.* 15 dikén *Rotterdámba* érkezett, és harmad napi ott mulatása után Angliába indúlt. Úgy hallatik, hogy ő, t. i. az *Artésiai* Gróf fogná az ott mulató Fr. emigránsokból fel állitatott seregeket vezérleni. — B. *Breteuil*, és több fő nemes Fr. emigránsok *Rotterdámba* mentek tiszteletére. — *Hágából* vettük azt a' hirt is, hogy *Dümurier* Generál most *Basiliában* tartózkodik.

Austriai Belgyiom.

Brabantziának lakosai kemény rámára húzattattak mostani uraik, a' Frantziák által. Valaki engedetlenkedik parantsolattyoknak, és meg nem adja azt, a' mit töllök kérnek, mingyárt halállal büntettetik. Leg közelebb ezeket hirdettették ki köztök: 1.) Valakinek két tselédje van, tartozik 24 óra el folyása alatt a' Fr. ispotályok-

nak számokra egy matratzot, egy párnát, egy szalma zsákot, két lepedőt, és egy takarót adni. 2.) Minden lakos tartozik harmad nap alatt, leg alább egy matratzot, egy párnát, egy szalma zsákot, két lepedőt, egy takarót, két inget, és egy tsumó vásznat adni. — 3.) Minden requisitióba vétetett, az az, a' Fr. respublica számára fel iratott dolgoknak laistroma adattasson bé, nevezetessen a' vas, bőr, posztó, vászon s. a. t. 4.) Niederlandiának minden kötetlen 's bé kötött mappáit adják ki a' polgári előjárók, 's küldjék *Souham* Generálhoz. s. a. t. — Minden *Antverpiában*, 's egyéb nevezetes Belgiomi városokban találtatott festett képeket, a' mellyek tsak a' templomokban és magános embereknek szobáikban találtattak, hasonlóképen requisitióba vették, és a' nevezett, 's több városok közt vólt égygyességet félbe szakasztották, mellyből semmi jót nem jövendölnek a' lakosok.

Nagy Britannia.

August. 12 dik napján, egynéhány tagjait a' felsőbb Parlamentomnak Angliai Pairseknek tette a' király (o). Lord *Howet* Marchiósággal akarta meg ajándékozni, de ő azt el nem fogatta, hanem a' helyett a' Sz. György vitézi rendjébe kívánta magát bé fogadtatni. Nem bizonyos, hogy *Gvadeloupe* szigetét vissza vették vólna az Anglusok a' Frantziáktól, próbát tettek ugyan az oda bé érkezett patrióták ellen, de nem lehettek feltételekben szerentsések. A' *Londoni* ministerialis levelek illyetén tudósítást adtak ki ezen történetről: A' *Rocheforti* Fr. hadakozó hajók szélnek botsátván vitorláikat, 41 nap alatt Amérikába

(o.) Pairs, deákül Primores Regni M. Britanniae. Igy neveztetnek Angliában, és Scotiában, azok az Érsekek, Hertzegek, Marchiók, Grófok, Vicomtesek, és Bárók, a' kik a' fel-

termettek. — *Jun.* 4 ik és 5 ik napjain ki szálván a' szárazra, égetéssel, és prédálással kezdték hadakozásokat. *Drummont* Anglus Obristlájtinánt öszve gyűjtötte a' 43 dik regementnek elszéledett compániáit, az ott lévő Britusokat, kereskedőket és matrósokat, az az, hajós legényeket, kiknek száma, mintegy 300 emberre ment. Az erősségben vólt Fr. Rojalisták azt akarták, hogy véletlenül, és minekelötte öregbittetnének a' rossz indulatú, és gondolkozású lakosok által, kelene őket, az az, a' Frantziákat meg támadni. Réá állott a' fellyebb említett Obristlájtinánt kérésekre, és ki választatván közülök 180 ember, rajtok ütöttek *Dowal* kapitány vezérlése alatt; de a' kik, allig hallották a' puska lövést, már hátat vetvén el futottak. — *Jun.* 5 dik napját követett éjjel 1500 emberrel menvén a' Frantziák, *Guadelupe* szigetnek *Point à Pitre* nevű erősségére abba bé rontottak, 's ki üzvén onnan a' Rojalistákat, azt el foglalták. „

Hyberniának *Waterford* nevű városában is sok elő kelő 's tehetős lakosok és nemesek kötelezték magokat egy szabad seregnek felállítására, következő magok jelentések mellett: „ Mi alább irták úgy tartjuk, hogy a' jelenvaló időben minden lakos köteles a' királynak, constitúciónak, vallásnak, és Statusnak védelmezésére, és minthogy kégyelmes fejedelmünk eránt való törvényes és igaz hajlandóságunkat ki akarjuk

ső Parlamentomban ülnek, ez az oka, hogy az *Pairsek Kamarájának* neveztetik. Ezek a' *Pairsek* örökös titkos tanácsosai a' királynak, és hanemha haza árulásban, vagy más hasonló vétkekben találtatnak, nem lehet őket meg fogni. E' mellett, sem a' *Supremacy* sem a' *Test* nevű esküvésnek le tételére nem kötelezethetnek. Nem mások, hanem egyedül hozzájuk hasonló *Pairsek* által lehet őket törvénybe idéztetni, és meg itiltetni.

nyilatkoztatni, mindnyájan meg égyeztünk abban, hogy egy regement katonát állítsunk fel, mellybe, minden vallásbeli külömbség nélkül mind Catholicusok, mind Protestánsok bé vétettetnek. s. a. t. ,,

Egy Anglus Chemicus, egy olly tüzes szél laptát talált, mellyet tsupa kézből is 50 's több réfnire lehet hajítani. Ennek kettős hasznát lehet venni; *először*, ha hajóba vettetik, azt fel gyújtja, ha pedig a' várba, széllyel pattanván, sok kárt tehet az őriző katonák között. — *Londonban* az a' hir kerekedett, hogy a' *Vendei* osztályban ismét fel elevenedtek a' Rojalisták, és már 40 ezerre szaporodtak. — Újra néhány gyalog regementek küldettek Hollándaiba, mellyeknek kormánya *Mulgrave* Lordra bizattatott.

A' *Londoni* Admirális azt a' hirt vette *Aug. 8 dik* napján, hogy egy Frantzia flotta úszik a' Német tengerbe, 's olly fel tétellel, hogyha módját ejtheti, ki szállhasson *Hyberniába*. Ellene 4 linea hajókkal *Macbride* Admirál küldetett. — Lord *Howe* is el bútsúzott már a' királytól, 's fel ült Admirális hajójára. Ki, 's mi ellen tette fel a' tzt, bizonytalan, kétség kívül, az Anglia és Frantzia Ország közt lévő tengerben fog leselkedni, 's ha lehetséges lehet, próbát tenni *Brestia* ellen.

Frantzia Ország.

Az e' nap, t. i. *Aug. 18 dikán* tartatott ülésben felelt a' Conventnek előülője az Amérikai követnek bé adott írására, kinek mingyárt hely mutattatott a' Conventnek tagjai közt való ülésére. — *Bayles* azt javasolta, hogy a' két szövetséges respublicának zászlói örökké meg maradó barátságoknak tziperéül függesztessenek fel a' gyűlésnek palotájában, melly tanáts örömmel fogadtatott a' Convent által, 's egyfersmind az is meg határozatott, hogy *Mouroy James* az

**Amérikai Statusok valóságos követjének lenni es-
mértessen.**

Lengyel Ország.

Egy *Warsóviából* most jött utazó beszéli, hogy még most sem kezdtek a' Prusszusok a' városnak ostromlásához, nem is kezdhetnek mind addig, valameddig *Kosciuskó* Generálissimust ki nem üzik mesterségessen építetett sántzaiból. Négy erős sántzokkal környül vétetett, 's egymással öszve kaptoltatott táborban fekszenek a' Lengyel patrióták, *Kosciuskó*, *Dambrowszki*, *Zajaczek* és *Mokronowszki* Generálisoknak vezérlések alatt. — Az első *Mokatow* alatt táborozik *Madalinski* Genállal egygyütt. Elötte *Czerniakowban* áll *Dambrowszki* Generál, a' *Willanowban* táborozó *Musz-
kák* ellen; *Zajeczek* a' *Wola* előtt, *Mokronowszki* pedig a' *Gurce* mellett táborozó Prusszusokkal által ellenbe. Az utólsóbb mellett volontéroskodik hertzeg *Ponjatowski Jósef*. — Már is sok kárt okozott a' Lengyel ártilléria *Wolában*, a' honnan hátrább helyhezette a' Prussziai király maga fő kvártélyát. — *Warsóviának* *Vistulán* túl fekvő városa is jól meg van erőssítetve. A' *Bug* folyó vizén felül sok tábori hidakat vettek el a' Lengyelek az Oroszoktól, 100 kövér ökörrel egygyütt, mellyek azonnal *Warsóviába* hajtattak; a' hidak mellett lévő hidas és más Orosz katonákat is el fogták. — A' Lengyel király minden betses köveit és gyöngyeit a' haza szükségére ajándékozta, kiváltképen az ártillériának szaporítására. Eggy *Jelenski* nevű Orosz huszár hadnagy, születt Lengyel, Lengyel ruhába fel öltözve által lopódott a' *Kosciuskó* táborán, eggy Orosz Generálisnak *Warsóviában* lévő feleségének akarván levelet bé vinni; de egyszersmind az ott lévő környülállásokat is ki tanulni. A' városnak kapúinál álló polgári strázsák által el fogattatván, *Kosciuskó* táborába vitetett, 's parantsolattyára minden irgalom nélkül fel akasztatott. — *Walhy-*

niának Krzeminiac nevű városa alatt, üstökbe kaptak a' Lengyelek az Oroszokkal, 's őket nemcsak meg győzték, hanem hadi kassájokat is elnyerték.

Török Birodalom.

Ambár még eddig nem akarta legyen a' *Konstantzinápolyi* udvar Lengyel Országának Prusszusok és Oroszok által lett fel daraboltatását jóvá hagyni, és garantirozni; mindazáltal, a' mint az onnan jött későbbi levelek beszélik, semmi hajlandóságot nem mutat a' békességek meg háborítása eránt. Ezt kiváltképen abból lehet gondolni, mivel azon fő czikkelyre, melly az eddig való ministerialis öszve gyűllésekre ada vala alkalmazatosságot, reá állott a' Török Császár és diván, 's meg engedte, hogy ennekutánna is csak annyit fizessenek az Orosz kereskedők az oda bé, és onnan ki vitetendő portékákért, mint a' mennyit fizettek ennekelötte. — Azonközben még is mind a' szárazon, mind a' vizen nagy hadi készületek tétettetnek, mind az Európai, mind az Asiai Török tartományokban. A' *Kapután Basának* (igy neveztetik a' Török Admirál, a' ki a' Nagy Vezér után második rangjára nézve a' Török hadi tisztek közt) ki indulása még sints tökéletesen meg határozatva. Noha sok eszközökkel élt már a' ministerium az úti tolvajoknak ki irtattásokra, a' kik t. i. sok tolvajságot, és gyilkosságot miveltek a' *Belgrádi* úton; még is mindazáltal még ekkorig lehetetlen vólt őket tökéletesen el nyomni, 's meg zabolázni.

Magyar Ország.

Nagy Mihály 24. *August.* Itten nálunk, a' *N. Mihályi* és *Lasztaméri* határban olly bőven termett az őszi vetés, hogy miólta e' világon élek, bővebb termést sem nem láttam, sem nem halottam. Egy köből vetés földön meg termett 50

kereft, mellynek tiszta szeme 25 köbölre megyen. Ellenben a' tavaszi vetés és széna közép szerű, szalmánk bőséggel vagyon, a' melly marha tartó embernek szüksége vagyon reá, eleget vehet közöttünk. — A' szöllő tavasszal igen jól mutatta magát, hanem a' hosszas és nagy szárazság miatt apró a' szeme, kivált a' melly töken sok fűrt vagyon. Mivel már is jól meg éredett a' szöllő szeme, két hét alatt lehet szüretelni. Gyümöls termő fáink igen szépen mutatták magokat eleinte, elég termés vólt rajtok, de a' melly a' nagy szárazság miatt mind le hűllott.

Elegyes Tudósítások.

A' Cs. K. fő ármádia számára 10 hordó arany küldetett Hollandiából *Mastrichtba* August. 24 ik napján. — Az Anglusok 100 milliomot mondatnak igirni Fels. Urunknak a' hadakozásnak jövő esztendőben való folytatására. — Az Austriai Monarchiának ágyú öntő kementzéibe éjjel nappal készítettnek a' hadi szerszámok, mindenütt nagy folyamattya vagyon a' katonna verbúálásnak. — Cseh Országból, Morvából, és Austriából számos új seregek marsiroznak az ármádiának egészítetésekre. — A' szövetséges Fejedelmeknek seregei nemtsak meg akarják a' Frantziának mostani előmeneteleket akadályoztatni, hanem egészen ki küszöbölni a' *Treviri* V. Fejedelemségből, melly végre a' leg jobb rendelések tétetnek a' Vezérek által.

* * *

Jelentés.

Alább meg irt adja tudtára az érdemes közönségnek, hogy itten *Sopronban* minden féle nemei a' jó petsétlő vagy Spanyol viaznak készítetnek, mellyek a' külföldit jóságra és alacsony árrokra nézve még felül is haladják. A' vévők

alkalmatossabb voltáért, ő egyenlő árrát szabja a' petsétlő viafznak az egész Országban, úgy, hogy senki meg nem tsalattathatik. Ő azért kérte ezen petsétlő-viafz el adása végett Pozsonban *Filep Jakab Szloboda* urat a' Schöndorfi úttzában *Doctor Huber* házában; Pesten *Liedemann Samuel* urat, és a' Pesti 's Debreczeni vásárban *Hummel* úr maradékjait Pozsonyból; nem külömben Győrött *Platzer Lörintz*, és Köszögön *Pauer Sándor*; itten pedig, Sopronyban *Cavaláró* kereskedő urakat.

Ezen hazai készitményét tehát az Erd. Közönségnek kegyességében ajánlja 's igéri, hogy ki ki kívánsága szerént fog meg elégítettetni. A' petsétlő-viafznak külömbféle nemei így fognak el adódni:

- Nro 1.) à 36 xr. tt. Cera Sigillatoria Hung. Sopron. ordinaria.
- 2.) à 42 kr. do do
- 3.) à 48 kr. do do
- 4.) à 20 gr. tt. Cera Sigillatoria Hung. Sopron. medio subtilis.
- 5.) à 22 gr. do do
- 6.) à 25 gr. tt. Cera Sigillatoria Hung. Sopron. subtilis.
- 7.) à 27 gr. do do
- 8.) à 30 gr. tt. Cera Sigillatoria Hung. Sopron. subtilior.
- 9.) à 35 gr. do do
- 10.) à 40 gr. tt. Cera Sigillatoria Hung. Sopr. valde subtilis.
- 11.) à 45 gr. do do
- 12.) à 50 gr. do do
- 13.) à 60 gr. tt. Cera Sigillatoria Hung. Sopr. subtilissima.
- 14.) à 70 gr. do do

Sopronyban Aug. 20 dikán 1794.

Lang Károly, Sopronyi lakos.